

Tyrvää, Eko, Kivikauden löytöpaikka Rautaveden rannalla.

K + Heinäkuussa 1940 maisteri Matti Kenttämaa ollessaan kesälomalla Tyrvään Eon kylässä löysi kivikauden esineitä Pulkki-Maijan kallion viereisen pienen Rautaveden lahden lieterannalta. Esineet, KML N:o 11213:1-14, talttojen kappaleet, hioimen kappale, piiesineet ja kvartsin iskelmät, olivat lähellä vesirajaa, joka tänä kuivana kesänä oli tavallista alempana. Normaaliveiden aikana löydöt ja löytöpaikka olivat Rautaveden pinnan alapuolella.

Professorien Äyräpään ja Sauramon kanssa neuvoteltua pidettiin tarpeellisena paikan tutkimista, johon ei ehkä taas pitkään aikaan tarjoutuisi tilaisuutta. Koetettaisiin saada selville, olivatko löydöt alkuperäisellä paikallaan ja ilmenisikö mahdollisesti merkkejä siitä, että Rautaveden pinta oli kivikauden asutuksen jälkeen noussut. Allekirjoittanut ja maisteri Voionmaa tutkivat paikkaa syysk. 9 - 14 p. 1940.

Toimittaja Hannes Prusi saattoi varaamallaan autolla Kansallismuseon tutkijat paikalle, osoitti ensimmäisten löytöjen tekijät sekä avusti työtä kaikin tavoin.

Rannalta, veden alta paljastuneen löytövyöhykkeen keskikohdalta, kaivettiin kokeeksi laajahko ala, kuitenkin löytämättä enää esineitä maan sisältä. Lietteeltä poimittiin vielä jonkin verran kvartsin iskelmiä, joita riitti vähin kautta lahden mitan, mutta hiottuja esineitä ei enää löydetty.

Dint. KML 11213:1-30

Pulkin kalli.

16.1.75 J. D. 47

Löytövyöhykkeellä avattiin lisäksi 2 x 2 m laaja ala, joka kaivettiin tarkoin 3 - 4 sm kerroksina, jokaisesta kerroksesta tulleet luonnonkivet laskien. Tältä neljän neliömetrin alalta korjattiin pinnalta ennen kaivamista kiviä 105 kpl.; ensimmäisestä viilloksesta tuli 2 kiveä; toisesta viilloksesta 10 kiveä; kolmannesta (8 - 10 sm syvään) 5 kiveä; kymmenestä sentistä lapionpiston syvyyteen ei tullut kiviä. Vedessä kahlaten savipohja vajotti miestä 4 - 5 sentin verran, ja mikäli sameaan veteen näki, oli siellä joitakin luonnonkiviä, mutta paljon harvemmassa kuin rannalla.

Löydöt olivat siis tämän kesäisen vesijätön pinnalla ja normaalin rantaveden pohjalla. Asia oli sama kuin Nurmeksen Höljäkän Suomalanniemessä, missä kivikauden löydöt olivat joutuneet veteen ja rantahietikolle järven kulutettua kivikauden asuinpaikan reunaa. Myös täällä Rautaveden rannalla on vesi kuluttanut rantaa, niin kuin etäämmällä vedestä oleva jyrkkä törmä osoittaa. Toimittaja Prusin saaman arkistotiedon mukaan on Vammaskoskea 1700-luvun lopulla perattu ja Rautaveden pintaa alennettu 90 senttiä. Sitä ennen vesi siis on ulottunut mainitun penkereen juurelle, yläpuolelle nykyistä normaali-veden rajaa, joka ruohonkasvun mukaan mitattuna näkyy kartassa N:o 2, ja myös yläpuolelle nykyistä tulvarajaa, joka rantalepikon rajana niin ikään näkyy kartassa N:o 2. Rannan kuluminen on siis tapahtunut ennen mainittua Vammaskosken perkaamista ja pysähtynyt Rautaveden laskettua nykyiselleen.

Koetettiin etsiä sellaista järveen sortumatonta kohtaa, missä löytöjä mahdollisesti vielä olisi alkuperäisillä pai-

koillaan, ja kaivettiin kokeeksi kolmella taholla. Lähden pohjukan äyräaseen avattiin metriä leveä ja kymmenisen metriä pitkä kaivaus, mutta täällä joskus viljelyksessä olleesta savimaasta ei löydetty kuin tiilen kappale. Samoin kaivettiin eteläisen Pulkki-Maijan kallion toisella, eteläisellä puolella törmän päällystää kahdestakin kohdasta, mitään löytämättä.

Myös pohjoisen kallion viertä kaivettiin paria metriä leveältä ja viisitoista metriä pitkältä, ja sieltä kivisestä hiekkamaasta löydettiinkin kvartsin iskelmiä, kvartsinen kaavin sekä hiiliä ja hiiltynyt veistetty puikko. Pohjoisen kallionvieren löydöt olivat näköjään huuhtoutumattomassa maassa ja nähtävästi alkuperäisillä sijoillaan. Tämä löytöalue oli puolitoista metriä kesän 1940 vedenpinnan yläpuolella ja siis myös yläpuolella Vammaskosken perkauksen edellistä Rautaveden pintaa. Kaivauskohtaa voidaan pitää alkuperäisen löytöalueen viimeisenä veteen sortumattomana reunakaistana.

Löydöissä on kivikauden asuinpaikoille ominaista kalustoa, eheitä ja särkyneitä teräkaluja, jokunen hioimen kappale, vähän piitä ja runsaanlaisesti kvartsin iskelmiä. Saviastianpalasia ja palanutta luuta ei tavattu, ei liioin kiviliesien jätteitä. Mikäli niitä alkuaankaan on ollut, ne on vesi saattanut huuhtoa ja hävittää.

Sakari Pälsi

Tyrvää, Etä, Kivikauden löytöpaikka
Rautaveden rannalla.

Himäksissä 1940 maist. Matti Kenttämöä ollessaan kesälomalla Tyrvoän Eon kylässä löysi kivikauden esineitä Pullki = Majan kallion vieraisen pienen Rautaveden lahdella, lieterannalla. Esineet, KML N° 11213:1-14, talttojen kappaleet, hioimen kappale, piiesineet ja kvartsi iskelmät, olivat lähellä vesirojaa, joka tänä kuivana kesänä oli tavallista alempana. Normaaliveden aikana löydöt ja löytöpaikka olivat Rautaveden pinnan alapuolella.

Professorien Nyräpään ja Sauramon kanssa neuvoteltua pidettiin tarpeellisena paikan tutkimista, johon ei ehtä taas julkiaan aikaan tarjoutuisi tilaisuutta. Koetettavain saada selville, olivatko löydöt alkuperäisellä paikallaan ja ilmenivätkö mahdollisesti merkkejä siitä, että Rautaveden pinta oli kivikauden asutukseen jälkeen nousnut. Alkujointarut ja maisteri Toivonen tutkivat paikkaa syysk. 9-14 p. 1940.

Toimittaja Hannes Trusi saattoi varaa maahan autolla Kansallismuseon pellijat paikalle, soitti ensimmäisten löytöjen tekijät sekä avusti työtä kaikin tavoin.

Rannalta, veden alta paljastuneen löytö-
vyöhykkeen keskikohdalla, kaivettiin ^{kolme} laaja-
jakko ala, kuitenkin löytämättä
enää esineitä maan risältä. Lietteelta
poimittiin vielä joukkin verran kvartsi,
iskelmiä, joita riitti väkän kautta
lahden mitan, mutta hiottuja esineitä
ei enää löydetty.

Löytövyöhykkeellä avattiin lisäksi
2x2 m laaja ala, joka kaivettiin
tarkoin 3-4 sm kerroksena, josta
kerroksesta tulleet muonokivet laske-
ttiin profaan pelionatun alalta kou-
jattiin pinnalta ennen kaivamista
kiviä 105 kpl; ensimmäisestä villok-
sesta tuli 2 kiveä; toisesta villoksesta
10 kiveä; kolmannesta (8-10 sm syväin)
5 kiveä; kymmenestä sentistä lapi-
ojiston syövytyksen ei tullut kiviä. Vedessä
kahlaten savipohja vajotti miestä

4-5 senttiä verran, ja mitkä samaan veteen nähti; oli riittä joutakivi luononkiviä, mutta paljon harvemmassa kuin rannalla.

Löydöt olivat siis tämän kesäisen vesijätön pinnalla ja normaalin rantaveden pohjalla, Asia oli sama kuin Nurmeksen Höyävän Suomalaisniemessä, missä kivikauden löydöt olivat joutuneet veteen ja ranta. hieltikolle järven kulumatonta kivikauden asuinpaikan reuna. Myös täällä Rantaveden rannalla on vesi kulumatonta mut ranta, kuin kuin etäänmällä vedestä oleva jyrkka töykeä osoittoa. Toimittaja Prussin saaman aukisto: tiedon mukaan on Vammaskoskea 1900-luvun lopulla porattu ja Rantaveden pintaa alemmaksi 90 senttiä. Sitä ennen vesi siis on ollut ollut mainitun penkereen juurelle, yläpuolelle nykyistä normaaliveden rajaa, joka ruohokasvun mukaan mitattuna näkyy kartassa N:R, ja myös ylä:

puolelle nykyistä tulvarajaa, jota ranta-
 lepiton rajana niin itään näkyy
 kartassa N° 2, Rannan kuluminen
 on siis tapahtunut ennen mainittua Tam-
 maskosken perkaamista ja pysähtynyt
 Rautaveden laskottua nykyiselle.

Koettiin etsiä sellaista järveen sortu-
 matonta kolutta, missä löytöjä mahdolli-
 sesti vielä olisi alkuperäisillä pai-
 koillaan, ja kaivettiin kolmeksi kol-
 mella taholla. Lahden polyteknin
 äyriäseen avattiin metria leveä ja
 kymmenisen metriä pitkä kaivaus,
 mutta täällä joskus viijelyksessä olleesta
 savimaasta ei löydetty kuin tuon
 kappale. Samoin kaivettiin Idäisen
 Tullin Majan kallion toisella eteläi-
 sillä puolella tönnän päältä
 kahdestakin kohdasta, mitään
 löytämättä.

Myös pohjoisen kallion viertä
 kaivettiin paria metriä leveältä
 ja viideltä metrialta pitkältä,
 ja sieltä kivisestä kielikamasta

löydettiinkin kvartsimiskelmia, kvartsimin kaavin sekä hilitä ja hiiltänyt veistetty puitko. Pohjoisen kallioliikkeen löydöt olivat näitäjään huultoutumattomassa maassa ja nähtävästi alkuperäisillä ajoillaan. Tämä löytöalue oli puolitavista metriä kesän 1940 vedenpinnan yläpuolella ja siis myös yläpuolella Tammanalaston perkausteen -dellistä Rautaveden jirtaa. Kaivauksista voidaan pitää alkuperäisen ^(löytöalueen) vumien senä veteen sortumattomana reunana. Käsitana.

Löydöissä on kivikauden asuinpaikoille ominaista kalustoa, chaitä ja särkyneitä teräskaluja, jokunen hioimen kappale, vähän piitä ja runsaanlaisesti kvartsimiskelmia. Saviastianpalasia ja palanutta kumeta ei tavattu ei liioin kivikauden jätteitä. Mikäli piitä alkuaankaan on ollut, ne on veti saattanut kumeta ja hävittää.

Tyrvään Sls
Pääasialo
1:200
10-14. IX. 1900
S.P.S.V

Pöytäsuunn.
1:10
4.6 m

0.0 m

ku. iskelmiä

hiltyn. pöytäsuunnat

kaavin

Pöytäsuunn.
1:10

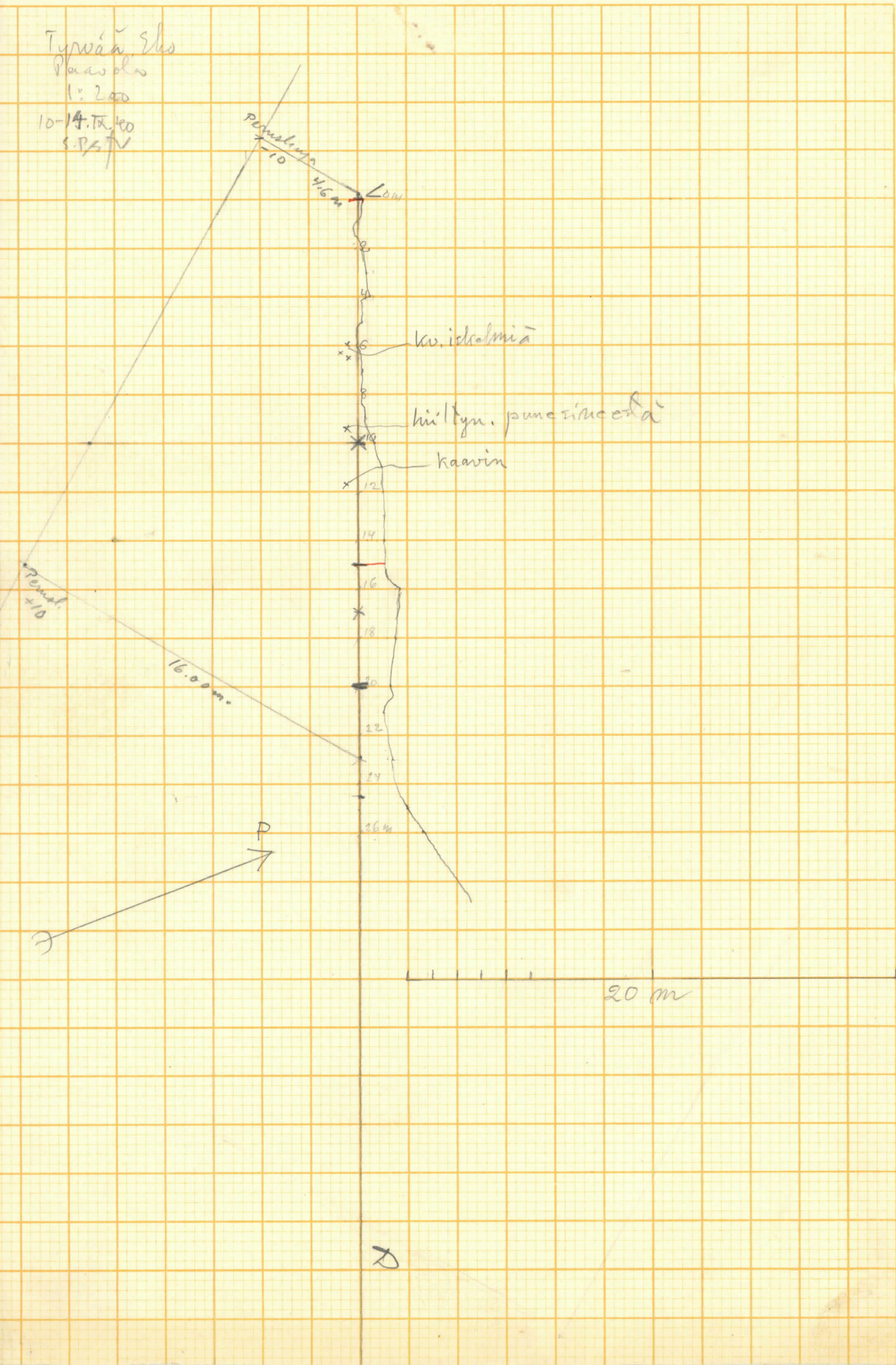
16.0 m

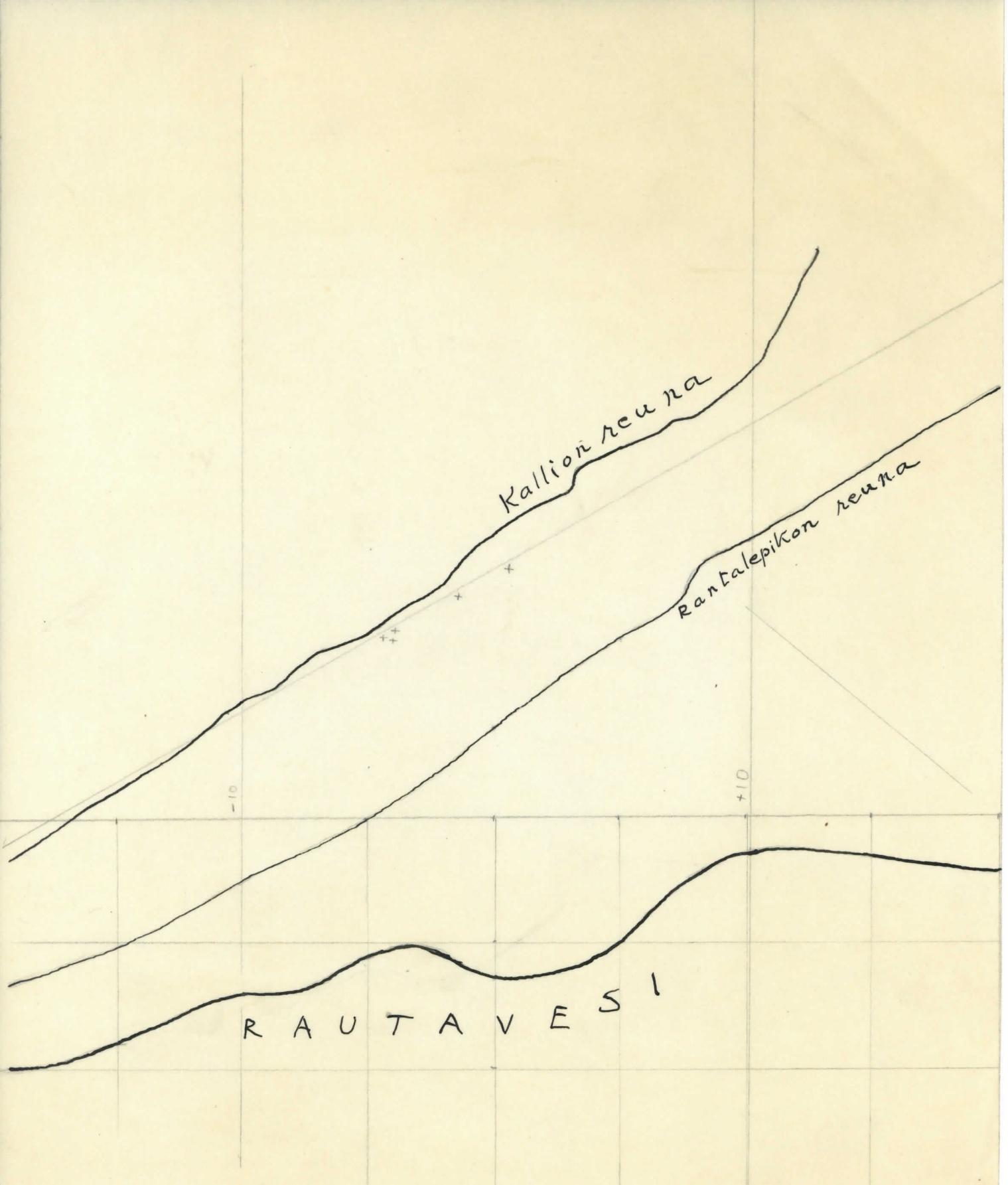
0.6 m

20 m

D

D

Kallion reuna

Rantalepikon reuna

RAUTAVESI

-10

+10

Tyrvää, Elo - 90

Tyrvää, Elo - 40

Tyrvää, Elo -40